

Kjak



Mortan Johannesen

Útróður sum livibreyð

Lítið vardi tað útróðrarmannin, at Johan Dahl meinti tað í ramasta álvara, tá hann bað teir menn, sum hava útróður sum livibreyð, bara fara og finna sær annað arbeiði, orðini vóru søgd av Løgtingsins røðarapalli, uppá bæði ein frekan og arogantan mára

Lítið vardi tað útróðrarmannin, at Johan Dahl meinti tað í ramasta álvara, tá hann bað teir menn, sum hava útróður sum livibreyð, bara fara og finna sær annað arbeiði, orðini vóru søgd av Løgtingsins røðarapalli, uppá bæði ein frekan og arogantan mára.

Nú er kunngerð lýst, og treytin fyr at fáa A-loyvi í bólki 5 er, at ein fiskar meiri enn fyri 400.000 um árið, teir sum ikki klára tað koma niður í 5B loyvi, og eru tí bólkaðir saman við frítíðarfiskarum.

Bólkur 5 er mest samansettur av eldri fiskimonnum, sum hava stríðst á sjónum eitt langt liv, teir eru nú blivnir eldri menn, og nógvir av hesum monnum hava keypt sær ein útróðrarbát, at lívbjarga sær við. Flestir av hesum av hesum fiska við snellu og eru tað bara heilt fáir snellumenn, sum koma uppum tær 400.000 kr. og koma av tí sama niður í bólki 5B, saman við frítíðarfiskarum, sjálv um útróðrarmaðurin bert hevur útróður sum

livibreyð, men tað hevur frítíðarfiskarin ikki, tá so fiskidagarnir í bólki 5B eru uppbrúktir, so steðgar allur fiskiskapur og hvat skal útróðrarmaðurin tá liva av, tá hann hevur ein dýran bát at forrenta.

Eg fari tí at spyrja øll tykkum sum manna Løgtingið, eisini Johan Dahl landsstýrismann í Fiskivinnumálum er tað so livandi galið í hesum landi nú, at um ein ikki er limur í Starvsmannafelagnum - Lærarafelagnum ella siglir við Strandferðsluni, ja so hevur ein lítlan og ongan rætt, at liva og virka í tí landi sum eisini útróðrarmaðurin livir í.

Tí fari eg at heita á politikarnar, stovna ein bólk 5C til frítíðarfiskarar, og lat snellubátarnar í bólki 5B hava loyvið. at fiska og lívbjarga sær.



Tórfinn Smith

Kommunufløkjan tykist nú at vera fullkomin

Nú fyrsta dagin skulu verandi føroysku kommunurnar siga landsstýrinum sína hugsan um ætlanir landsstýrisins um nýggjan kommunubygnað. Ætlan landsstýrisins er, at vit frameftir skulu hava sjei ella átta kommunur

Høvuðsendamálið tykist vera, at tá eru tær nýggju kommunurnar nóg stórar at kunna átaka sær enn fleiri uppgávur, sum nú liggja undir landsstýrinum. Í fyrsta lagi verður hugsað um eldraðkið. Sum næsta stig hevur skúlaðkið verið nevnt.

Kommunurnar ørkymlaðar

Hóast mangt er sagt og skrivað um kommunubygnaðin í mong ár, tykjast fleiri kommunurnar rættiliga at verða tiknar á bóli, hugsa vit um tær útmeldingar, sum komnar eru, síðani hesar nú finga knívin á barkan frá landsstýrinum.

Klaksvíkingar óttast fyr, at kommunan ikki longur verður hin næststørsta, nú vandi er fyr, at Eysturoyggin fer at yvirhála. Har eru tí røddir frammi um at leggja Norðuroyggiar saman við, um ikki annað, enn einum parti av Eysturoynni fyr at varðveita annað-plássid.

Eingin orsök er til panikk í Havn, tí har legst afturat alla tíðina, nú bæði vestmenningar og kvívíkingar tykjast at vilja koma upp í høvuðsstaðarkommununa.

Vesturi í Vágum vilja sörvingar ikki hoyra talan um at koma upp í eina samlaða Vága-kommunu. Sörvingar vilja helst liva sítt eigna lív. Tað vilja fuglfirðingar eisini. Einaferð vildu eisini strandingar koma upp í Tórshavnar kommunu, eins og onkur kommuna á Sandoyinni.

Nakrar sjálvboðnar kommunusamanleggingar hava verið, og talið er komin niður ímóti helmingi, enn tær hava verið. Hinvegin er lítið sannlíkt, at talið á kommunum kemur sjálvboðið niður á tað, landsstýrið kundi hugs-

að sær, men vit mugu tó ásanna, at fyrsta treytin fyr, at ein kommunalreformur skal eydnast, er, at partarnir, t.e. kommunurnar, kenna allar avleiðingar til fulnar, fyrimunir og vansar, og at veruligur vilji er til nýtt samstarv. Tvingsilsgiftur verða í dag ikki hildnar at vera serliga skilagóðar.

Framvegis stórir ójavnir

Sambært uppskotinum um størri kommunalar eindir tykist landsstýrið einki at hava ímóti, at Tórshavnar kommuna í fólkatáli fer at telja umleið helmingin av samlaða fólkatálinum í Føroyum. Næststørsta kommunan verður umleið 1/5 av fólkatálinum í høvuðsstaðarkommununi, og minsta kommunan umleið 1/17 part. Við hesum er ilt at fáa eyga á, hvussu framtíðar kommunurnar kunnu fáa eins stóran ágóða av stórrakstrarfyrinum, sum talan hevur verið um. Harafturat er rættiliga ymiskt, hvussu er við aldursbýtinum og býtinum millum fólk í lønandi vinnu og teimum, sum fáa almanna-veitingar. Er munur í dag um sokallaðar ríkar og fátækar kommunur, verður hesin bert munandi størri eftir ætlaðu samanleggingarnar.

Fyri at viga nakað upp ímóti hesum ójavnnum, verður tosað um kommunala útjavning og aðrar serskipanir m.a. við Sandoyinni. Spurningurin er bara, um skipanin tá ikki verður enn meira fløkt. Harafturat er ikki óhugsandi, at motivatióin verður tikin frá teimum kommunum, sum veruliga hava roynt at fáa sær eitt trygt inntøkugrundarlag og tí hava tað rimiliga gott í dag.

Nærdemokrati ómodernað?

Tað er ein orsök, at vit finga so nógvar kommunur, sum vit einaferð høvdu. Orsøkin var tað, vit kallaðu nærdemokrati. Lat meg nevna eitt dømi úr Suðuroynni.

Fyri væl meira enn 100 árum síðani var øll Suðuroyggin ein kommuna. Í 1873 varð landið, sambært nýggjari kommunuskipan, býtt sundur í kommunalar eindir, av hesum var Suðuroyggin ein, men tað vardi ikki leingi, at oyggin varð ein og sama kommuna, tí longu í 1878 fór Hvalbiar Sókn burturúr. So við og við fóru aðrar sama veg. Vágur gjørdist sjálvstøðug kommuna í 1907. Orsøkin var, at øll týðningarmikil mál viðvíkjandi bygdini, skuldu viðgerast saman við fólki úr hinum sóknunum, og sum vera man, høvdu hesi ikki eins stóran áhuga fyr viðurskiftunum í Vági sum bygðarfólkið.

Tá Vágur gjørdist sjálvstøðug kommuna, kom verulig gongd á. Vegir vórðu gjørdir, byggigrundir, havnir, skúlin og annað, sum bygdini tørvaði, og fólkatalið óktist í hvørjum. Vágbingar høvdu fingið ræði á egnum viðurskiftum, eins og aðrar bygdir finga á sínum viðurskiftum. Hetta varð einaferð kallað nærdemokrati. Bygðarfólkið var motiverað til sjálvt at fremja framburð á lokala økinum. Tess nærri myndugleikin lá hjá borgarunum, tess størri ávirkan hevði hvør einstakur borgari at mynda sítt nærumhvørvi.

Nú er nærdemokrati, sum skilst, ikki modernað longur. Størri eindir er loysnin á øllum trupulleikum. Men við uppskotinum hjá landsstýrinum er øll orsök at

óttast fyr, at vit hvørki fáa ágóðar av nærdemokratii ella stórfyrinum fyr allar kommunalu eindirnar.

Ongar kommunur

Er tað nú so, at nærdemokratiið einki hevur at siga longur, men at vit skulu hava so fáar kommunalar eindir sum gjørligt, so hesar kunnu avlasta landsstýrið við sínum uppgávum, áttu vit kanska at umhugsa ein heilt annan møguleika við tí í huga, at vit hóast alt ikki eru fleiri enn sløk 50.000 fólk í hesum landi, og hvør umsitingarlígi yvirbygningur má lagast eftir tí.

Um tað veruliga er so, at besta loysnin er fægst møgulegar kommunur, hví so ikki taka stigið fult út og siga EINGIN kommuna, soleiðis at vit fáa EITT stýri í landinum heldur enn tvey. Og taka vit so danska yvirharradømið á ávísuðum økjum við eisini, so hava vit trý vald.

Við EINUM stýri sleppa vit undan tveimum lögum av umsiting, lands- og kommunalum. Vit sleppa undan fyrbrigdum sum ríki og fátækum kommunum. Vit sleppa undan kommunalum útlíkingum. Vit sleppa undan eljustríðnum um uppgávu- og valdsbýti millum land og kommunur. Allir borgarar verða líkasettir, uttan mun til hvar í landinum teir búgva, og hvussu hvør kommuna er figgarligi fyr.

Í einum lítlum landi sum okkara er mark fyr, hvussu stórir fyrisitingarlígi yvirbygnaðurin kann vera. Hevði tað tí ikki verið eitt hugskot at hugsa eitt sindur øðrvísi og meira einfalt, soleiðis at færri verða at klippa hvørjum øðrum og heldur gjørt størri nyttu í onkrum øðrum samfelagshøpi?